

13. Лимаренко В. С. Словозміна іменників у буковинських говірках / В. С. Лимаренко // Научний ежегодник за 1957 г. Черновицького державного університету. – Черновці, 1958. – С. 155–157.
14. Матвіяс І. Г. Іменник в українській мові / Іван Григорович Матвіяс. – К. : Рад. шк., 1974. – 184 с.
15. Нагін Я. Д. Відмінювання іменників у степових херсонських говірках / Я. Д. Нагін // Наукові записки Херсонського державного педагогічного інституту. – Херсон, 1956. – Вип. 6. – С. 169–198.
16. Орос В. І. Іменник у говірках Хустщини / В. І. Орос // Наукові записки Ужгородського держ. університету. – Ужгород : [б. в.], 1959. – Т. ХІІ. – С. 149–168.
17. Ощипко І. Й. Система словозміни іменників у бойківському говорі / І. Й. Ощипко // Праці ХІІ Республіканської діалектологічної наради. – К. : Наук. думка, 1971. – С. 170–180.
18. Панькевич І. Українські говори Підкарпатської Русі і сумежних областей. Ч. 1. Звучня і морфологія / Іван Артемович Панькевич. – Прага : [б. в.], 1938. – 549 с. + 5 мап.
19. Приступа П. І. Говірки Брюховицького району Львівської області / Павло Іванович Приступа. – К. : Вид-во АН УРСР, 1957. – 135 с.
20. Рябець Л. В. Словозміна іменника в говірках центральнополісько-середньонадніпрянської суміжності : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Л. В. Рябець. – К., 1999. – 16 с.
21. Шило Г. Ф. Південно-західні говори УРСР на північ від Дністра / Гаврило Федорович Шило. – Львів : [б. в.], 1957. – 254 с.

УДК: 811.111:606.31(07)

Оксана Ісаєва

ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ІНОЗЕМНОЇ МОВЛЕННЕВОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ В СТУДЕНТІВ ВИЩИХ МЕДИЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

У статті розглянуто основні аспекти вдосконалення викладання іноземної мови за фаховим спрямуванням та формування мовленнєвих і комунікативних навичок в усіх видах діяльності, оскільки іноземна мова відіграє роль основного й важливого засобу спілкування для покращення міжкультурної інтеграції.

Ключові слова: мова за фаховим спрямуванням, мовленнєва компетенція, комунікативні навички.

Ісаєва О. Формирование культуры иностранной речевой компетенции в студентов высших медицинских учебных заведений. В статье рас-

смаатриваються основні аспекти усавершенствовання преподавания иностранных языков по профессиональному направлению, формирование речевых и коммуникативных навыков во всех видах деятельности, поскольку иностранный язык играет роль основного и важного средства общения для улучшения межкультурной интеграции.

Ключевые слова: язык по профессиональному направлению, речевая компетенция, коммуникативные навыки.

Isaeva O. Students of Higher Medical Educational Establishments Have Cultures of Foreign Vocal Jurisdiction. The article deals with the main aspects of improving teaching professional foreign languages and formation of speaking and communicative skills in all activities, since foreign language plays a role of main and important means of communication for improving intercultural integration.

Key words: professional language, speaking competence, communicative skills.

Постановка наукової проблеми та її значення. Основні положення євроінтеграції вимагають високого рівня фахової іноземної мовленнєвої компетенції, що є надзвичайно актуальним для реалізації професійної діяльності та мобільності майбутнього фахівця. Уважається, що випускник вищого навчального закладу повинен мати високий рівень іноземної мовленнєвої компетенції не лише в межах професійного спілкування, тобто протягом навчання студент повинен оволодіти релевантним комплексом мовленнєвих навичок та вмінь, а саме базовими основами комунікативної компетенції. Тому сукупність мовленнєвих і комунікативних навичок потрібно розвивати в усіх видах діяльності: аудіюванні, мовленні, читанні, письмі й перекладі фахової медичної літератури. Процес удосконалення викладання іноземної мови (за професійним спрямуванням) зумовлюється потребою у фахівцях, які вільно володіють іноземною мовою на професійному рівні. Основною метою навчання іноземної мови (за професійним спрямуванням) є оволодіння мовою не лише як інформативним засобом, а й користування мовою як засобом спілкування в професійно орієнтованих комунікативних ситуаціях майбутньої професійної діяльності [1]. Отже, мовленнєва спрямованість та ситуативність формують головне визначення комунікативного підходу і є важливими принципами навчального процесу. Уважається, що курс іноземної мови за фаховим спрямуванням повинен поєднувати такі основні сфери:

– *викладання* – педагогічні та методичні навички, необхідні для розробки та реалізації навчальних програм;

– *мова* – знання основних комунікативних функцій і розуміння ролі спілкування на рівні професійних ситуацій;

– *термінологія* – ознайомлення з основними питаннями термінології.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Модернізація змісту іншомовної освіти на сучасному етапі розвитку суспільства тісно переплітається з інноваційними процесами в організації викладання іноземної мови. Сучасна парадигма вищої школи зорієнтована на таку організацію навчання, котра забезпечує комунікативно-діяльнісний характер процесу оволодіння іноземною мовою в інтеграції з міжкультурним спрямуванням. Цей підхід зумовлюється процесами глобалізації міжнародних контактів, оскільки іноземній мові належить роль основного й надзвичайно важливого засобу інтерактивного дискурсу. Тому посилення соціокультурного контексту змісту навчання іноземної мови є соціально та педагогічно закономірною тенденцією розвитку іншомовної освіти у вищих навчальних закладах України [5]. Одним із вагомих пріоритетів викладання іноземної мови є акцент на вивчення мови в культурологічному контексті з урахуванням особливостей історії, звичаїв і традицій держави. Тому потрібно відзначити, що фахова іноземна мова – це навчальний предмет, який має високий освітній, виховний та пізнавальний потенціал. А вивчення предмета збагачує особистість, дає можливість увійти в цікавий світ професійних знань, людського досвіду, надбань національної культури.

Останнім часом дуже часто можна почути поняття «*фахова мова*», «*фахове мовлення*», «*фахове спілкування*» [2]. Уважаю, що вони тісно переплітаються та є взаємопов'язаними, що унеможлиблює їх вивчення окремо або почергово. Цей комплекс повинен бути базовим чинником кожного практичного заняття у вищій школі. Тому у викладання фахової іноземної мови важливе значення мають:

– методики, які навчають мовних навичок у фахових контекстах культурологічного характеру;

– ситуативні комунікативні вправи, що сприяють розвитку ефективності комунікативного процесу;

– дисципліни, які передбачають професійний зміст основних питань.

Сьогодні дослідники все активніше висловлюють і підтримують думку, що вивчення терміна як мовної категорії повинно ґрунтува-

тися на єдності двох аспектів – *класифікаційного й функціонального*, або *статичного та динамічного*, оскільки класифікаційний напрям дає можливість вивчити лише деякі системні співвідношення й у цьому сенсі є обмеженим через те, що не може повністю розкрити та визначити суть таких важливих властивостей категорії терміна, як *процесуальність, динамізм, суперечність* [6], які визначаються лише в рамках функціонального термінознавства. Питання термінології являють собою не лише національно-історичну, але й інтернаціональну проблему: історію світової науки, історії людських цивілізацій і пошуків взаєморозуміння між народами через розширення спілкування. Тому наука як частина культури, за своєю суттю, інтегральна. А потужним засобом інтегрування науки є саме мова науки, основу якої складає термінологія. Розвитку термінологічного вчення як особливої галузі знань передуює період термінотворчості, коли в мові накопичується достатня кількість тематично об'єднаних спеціальних слів. У мовознавстві ця проблема досліджується з погляду виявлення одиниць – термінів, що відображають специфіку мови, тобто мови за фаховим спрямуванням, проблем вербальної та невербальної комунікації при діалозі культур, а саме мовної інтерференції. Із розвитком науки значимість мови як накопичення, передачі й акумулювання знань і досвіду набула широкого визнання. Мова відображає пізнання, є головним засобом вираження думки, тому її вивчення – це опосередковане вивчення процесу пізнання [7, 259].

Сучасна англійська мова зазнала макросоціальних факторів впливу саме у сфері медицини. А з погляду педагогіки, це іншомовна компетенція студентів за фаховим спрямуванням. Тому основними особливостями викладання іноземної мови (за професійним спрямуванням) у вищих медичних навчальних закладах є розвиток комунікативної компетенції та оволодіння соціокультурними нормами іноземної мови (за професійним спрямуванням), наприклад: *What troubles you?, What is the matter?, What is wrong with you?, What is your difficulty?, What is your problem?, What ails you?, What do you complain of?, What's brought you to the hospital?, How do you feel?, Any other symptoms/complaints?, What is your complaint?* Українською мовою це характеризується як *компетенція основних скарг пацієнта*, тобто майбутнього фахівця потрібно навчити налагоджувати комунікативну та психологічну атмосфери з пацієнтом, викликати віру й довіру у

свідомості хворого. Ця компетенція є результатом взаємодії й комплексної реалізації низки завдань, а саме: актуалізації методологічних принципів експансіонізму через інтердисциплінарний ракурс сучасного мовознавства та його функціональної спрямованості.

Відомо, що вивчення та викладання англійської мови за фаховим спрямуванням у сфері медицини – це структурно-семантичні характеристики лексичного й фразеологічного ряду, сучасний медичний англійськомовний дискурс, словотворчі та термінотворчі елементи й компоненти. Тому при викладанні англійської мови за професійним спрямуванням у сфері медицини потрібно акцентувати особливу увагу на лінгвокогнітивному та соціофункціональному аналізі мовних процесів, вербокreatивній деривації новотворів медицини й основних термінотворчих елементів греко-латинського походження. Ефективність вивчення іноземної мови переважно залежить від викладача як організатора навчального процесу, оскільки відбувається чітка взаємодія між особистістю (студентом) і медициною. А професійна компетентність майбутнього лікаря – це сукупність його особистісних якостей, загальної культури та кваліфікаційних знань, умінь і навичок, а їх гармонійна інтеграція дає в майбутньому оптимальний результат. Тому, навчаючи майбутніх фахівців культурного професійного медичного дискурсу, викладачу потрібно акцентувати особливу увагу на таких видах діяльності, як професійний дискурс – *лікар-лікар* та непрофесійний дискурс – *лікар-пацієнт* [4, 24], тобто:

– навчання фахового спілкування іноземною мовою здійснюється через формування й розвиток культурологічної іншомовної комунікативної компетенції;

– розвиток та активізація міжфахового мислення досягається через інтеграцію фахової компетенції;

– усвідомлення студентами міжкультурних особливостей, функціонування діалогу культур можливе лише за умови розвитку соціокультурної компетенції;

– активна позиція студента в навчальному процесі, його відповідальність за результати навчання через тісну кооперацію з викладачем реалізується завдяки формуванню навчальної компетенції.

Уважається, що роль професійного спілкування в галузі медицини й ефективність культурологічного аспекту зумовлюється такими компонентами: термінологічним фондом відповідної спе-

ціальності та фахової лексики, професійно орієнтованими мовними структурами різного типу (від слів, словосполучень і фразеологічних одиниць до речень), функціонально-стильовими жанровими варіантами професійного мовлення у зв'язку з ролями комунікантів, умовами та ситуативними обставинами спілкування. Тому формування мовленнєвої компетенції культурологічного рівня в студентів-медиків повинно відбуватися вже з перших років навчання у вищому навчальному закладі, створювати умови для становлення професійної культури майбутнього спеціаліста, формувати соціальну активність на основі особистісних якостей та соціальних умінь студентів-медиків, міждисциплінарно інтегруватись і ґрунтуватися на глибині змісту клятви Гіппократа.

Функції викладача повинні ґрунтуватися на засадах використання досягнень сучасної науки, передових інформаційних технологій і стандартизованих моделей, якісного науково-методичного забезпечення та науково обґрунтованих методик і технологій навчання іноземної мови, а також сприяти актуальному усвідомленню необхідності вивчення іноземної мови як запоруки стати освіченою, обізнаною, культурною, конкурентоспроможною, висококваліфікованою та успішною особистістю.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Отже, освічений спеціаліст-медик у сучасному суспільстві не лише володіє знаннями, це професіонал, який уміє здобувати й набувати практичні навички та досвід, бути цілеспрямованим, застосовувати здобуті знання на практиці. А сам процес формування культурної компетенції майбутніх лікарів полягає в ознайомленні їх із морально-етичними нормами поведінки та культурним надбанням; оволодінні певними концептами й моделями побудови діалогу *лікар-пацієнт*, *лікар-лікар*, *лікар-родина пацієнта*, тощо; використанні набутих знань, умінь, навичок і досвіду в подальшій практичній діяльності. У новому освітньому просторі професійна компетентність передбачає розвиток таких функцій, як *інформаційна* (знати), *діяльнісна* (уміти), *креативна* (володіти) та *розвивальна* (бути). Уважається, що саме культурологічна професійна компетентність лікаря ґрунтується на засадах компетентнісного підходу й на знаннях, нормах, цінностях, здібностях, набутих завдяки неперервному самонавчанню, самотворенню, самовдосконаленню та бажанню самореалізації. Конкурентоспроможність лікаря на ринку праці визначається обсягом компетенцій у сфері

професійної діяльності, залежить від рівня кваліфікації, досвіду й майстерності. професійно значущих якостей особистості та морально-етичних норм.

Список використаної літератури

1. Коваленко О. Я. Ключ до відкриття світу, або практичне спрямування іншомовної освіти / О. Я. Коваленко // Іноземні мови в навчальних закладах. – 2009. – № 4. – С. 6–12.
2. Лейчик В. М. Терминоведение: предмет, методы, структура / В. М. Лейчик. – Изд. 3-е – М. : Изд-во ЛКИ, 2007. – 256 с.
3. Кирда А. Т. Тенденції розвитку цілей освіти в розвинених країнах світу і Україні (друга половина ХХ століття) : автореф. дис. ... канд. пед. наук / А. Т. Кирда. – К., 2005. – 19 с.
4. Кудоярова О. В. Национально-культурная специфика тематического потенциала медицинского кооперативного профессионально-непрофессионального дискурса / О. В. Кудоярова // Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. – 2011. – № 972. – С. 24–28.
5. Поляченко Ю. В. Медична освіта в Україні / Ю. В. Поляченко, В. Г. Передерій, О. П. Волосовець, В. Ф. Москаленко, І. Є. Булах. – К. : Книга плюс. – 2005. – 383 с.
6. Шелов С. Д. Определение терминов и понятийная структура терминологии / С. Д. Шелов ; С.-Петербур. гос. ун-т. – СПб. : Изд-во С.-Петербур. ун-та, 1998. – 233 с.
7. Harman G. Cognitive science / Gilbert Harman // The making of cognitive science: essays in honor of George. A. Miller. – Cambridge (Mass.), 1988. – P. 258–268.

УДК 811'366.5

Наталія Костусяк

ФУНКЦІЙНІ ОЗНАКИ ГРАМЕМИ СПОНУКАЛЬНОЇ СИНТАКСИЧНОЇ МОДАЛЬНОСТІ

У статті системно описано граему спонукальної модальності, подано її дефініцію, окреслено діапазон семантичних і формальних репрезентантів модального значення власне-спонукальності та схарактеризовано значеннєві параметри й формальні маркери контамінованої спонукально-бажаної модальності.

Ключові слова: спонукальна модальність, наказовий спосіб, спонукальний спосіб, кличний відмінок, інфінітив, категорія часу дієслова, предикат.

Костусяк Н. Функциональные признаки граммы побудительной модальности. В статье проведено системное описание граммы побуди-